

О.Ф. ЯРМОЛЮК**Поліський національний університет, м. Житомир, Україна***О.М. ДМИТРЕНКО*****Поліський національний університет, м. Житомир, Україна***С.А. ВІТЕР******Поліський національний університет, м. Житомир, Україна*

Тенденції та закономірності розвитку бухгалтерського обліку в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду

Стаття присвячена дослідженню актуальних тенденцій та закономірностей розвитку системи бухгалтерського обліку в Україні в контексті аналізу позитивного досвіду організації та здійснення облікових процесів в зарубіжних країнах, а також перспектив його застосування в умовах мінливості соціально-економічного середовища. Методологія дослідження включає методи порівняння, абстракції, аналізу та узагальнення. Проведено аналіз особливостей здійснення бухгалтерського обліку в Україні на сучасному етапі соціально-економічного розвитку. Визначено впливовість зарубіжного досвіду на вітчизняну модель організації облікових процедур. На основі узагальнення тенденцій розвитку вітчизняної системи бухгалтерського обліку окреслено характерні риси актуальних підходів організації облікових процедур. Проаналізовано особливості трансформації системи бухгалтерського обліку під впливом глобалізаційних процесів, зокрема в умовах реалізації Україною євроінтеграційних прагнень. На основі порівняння зарубіжної практики організації бухгалтерського обліку визначено найбільш доцільні для України механізми, інструменти та напрями вдосконалення облікових процесів. Розкрито переваги застосування МСФЗ в контексті стандартизації вітчизняної облікової моделі до вимог глобального економічного простору. Охарактеризовано ключові моделі організації бухгалтерського обліку в інших країнах світу. Доведено, що подальший розвиток бухгалтерського обліку в Україні має здійснюватись у напрямку адаптації зарубіжних, зокрема європейських моделей організації облікових процедур до вимог вітчизняного бізнес-середовища. В свою чергу, використання наявного соціально-економічного та фінансового потенціалу країни допоможе впорядкувати облікові процеси та підвищити їх результативність.

Ключові слова: бухгалтерський облік, облікова модель України, облікові стандарти, євроінтеграція, принципи бухгалтерського обліку, міжнародні стандарти фінансової звітності.

DOI [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2021-1\(91\)-44-51](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2021-1(91)-44-51)

* **Ярмолюк Олена Феліксівна**, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Поліського національного університету (м. Житомир), кандидат економічних наук, доцент.

ORCID 0000-0002-0876-457X

** **Дмитренко Ольга Миколаївна**, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Поліського національного університету (м. Житомир), кандидат економічних наук, доцент.

ORCID 0000-0001-5335-3633

*** **Вітер Світлана Анатоліївна**, старший викладач кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Поліського національного університету (м. Житомир), кандидат педагогічних наук.

ORCID 0000-0003-4350-8077

Trends of the Accounting Development in Ukraine Taking into Account Foreign Experience

The article is devoted to the study of current trends of development of the accounting system in Ukraine in the context of the analysis of the positive experience of organizing and implementing accounting processes in foreign countries, as well as the prospects for its application in the context of the variability of the socio-economic environment. Research methodology includes methods of comparison, abstraction, analysis and generalization. The analysis of the features of the implementation of accounting in Ukraine at the present stage of socio-economic development was conducted. The influence of foreign experience on the Ukrainian model of organizing accounting procedures was determined. Based on the generalization of the trends in the development of the Ukrainian accounting system, the characteristic features of the current approaches to organizing accounting procedures were outlined. The features of the transformation of the accounting system under the influence of globalization processes were determined, in particular in the context of Ukraine's implementation of European integration aspirations, are analyzed. On the basis of a comparison of foreign practice of organizing accounting, the most appropriate mechanisms, tools and directions for improving accounting processes for Ukraine were determined. The advantages of implementation of the IFRS standards in the context of national accounting model were disclosed. Key models of accounting organization in foreign countries were characterized. It was proved that the further development of accounting in Ukraine should be carried out in the direction of adapting foreign, in particular European, models of organizing accounting procedures with the requirements of the domestic business environment. In turn, the use of the existing socio-economic and financial potential of the country will help to streamline accounting processes and increase their effectiveness.

Keywords: *accounting, accounting model of Ukraine, accounting standards, European integration, accounting principles, IFRS.*

Постановка проблеми. Під впливом глобалізаційних тенденцій в Україні відбуваються динамічні зміни соціально-економічного середовища, що зумовлює трансформацію традиційних моделей організації процесів у різних секторах господарювання. Вітчизняна система ведення бухгалтерського обліку теж отримує додаткові стимули, а також можливості для розвитку. Проте, її трансформація повинна здійснюватись із врахуванням глобальних тенденцій та зарубіжних практик організації облікових процедур, що в перспективі має на меті спростити взаємодію країн та оптимізувати міждержавні виробничо-господарські процеси.

Тенденції та закономірності розвитку бухгалтерського обліку в Україні свідчать про наявність певних перешкод організаційно-методичного, інституційного, фінансового, а також нормативно-правового характеру. Подолання існуючих проблем повинне здійснюватись із врахуванням позитивного зарубіжного досвіду, оскільки актуальні міжнародні вимоги і стандарти здійснення облікових процедур спрямовані на забезпечення гармонізації облікових моделей, підвищення результативності виробничо-господарських процесів, що виникають між

суб'єктами національних і міжнародних економічних відносин, а також стимулювання їх ефективності у довгостроковій перспективі. Таким чином, дослідження окресленої проблематики є актуальним завданням в контексті стимулювання розвитку вітчизняного бухгалтерського обліку та його приведення до вимог глобального економічного середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Тенденціям та закономірностям організації бухгалтерського обліку в контексті стимулювання сталого соціально-економічного розвитку держави присвячено праці багатьох зарубіжних науковців. Зокрема, Г.Р. Хетфілд [1] вперше спробував класифікувати системи бухгалтерського обліку; ще у 1911 р. дослідник виділив та описав три типи моделей систем бухгалтерського обліку: американську, британську і континентальну. К. Ноубс [2] узагальнив практику організації облікових процесів в різних країнах світу, а також визначив схожі та відмінні риси систем бухгалтерського обліку і звітності. Також дослідником було проаналізовано приклади розвитку бухгалтерського обліку в різних країнах світу в умовах значної цифровізації та використання міжнародного трансферу технологій [3]. Обґрунтування важливості та визначення ролі

облікових процесів в умовах глобалізації, а також аналіз якісних характеристик сучасного бухгалтерського обліку здійснив Марк Л. де Фонд [4]. Рівень взаємозалежності бухгалтерського обліку та ефективності публічного менеджменту дослідили І. Стекколіні, І. Салігерер та Дж. Гатрі [5]. Праця науковців містить аналіз змін в організації бухгалтерського обліку під впливом реформування системи державного управління на сучасному етапі трансформації глобалізованого економічного простору.

Сучасні теоретики і практики бухгалтерського обліку обґрунтовували дефініції бухгалтерського обліку, виходячи з різних підходів: процесного, системного, моделювання тощо. Проте дослідження тривають і особливого значення у зарубіжній обліковій теорії набуває інституційна парадигма обліку, яка поки не отримала належного поширення у вітчизняній економічній та соціальній науці. О.М. Волкова [6] стверджує, що «розуміння та уявлення про бухгалтерський облік як соціально-економічного інституту стали частиною західних дослідницьких програм і були напрацьовані закордоном в галузі економічних та соціологічних наук ще у минулому столітті» [6]. Таким чином, в контексті аналізу зарубіжного досвіду сучасний бухгалтерський облік можна досліджувати як соціально-економічний інститут, який створює передумови та одночасно накладає обмеження на дії і можливості у підприємстві.

Вплив зарубіжного досвіду організації бухгалтерського обліку та звітності на облікову модель України досліджували у своїх працях такі вітчизняні вчені, як Н. Акімова [7], В. Шпак [8], В. Царук [9], Л. Товтун [10], О. Нестеренко [11], В. Томчук [12], В. Ільїн [13], І. Спільник, М. Палюх [14]. Зокрема, В.А. Шпак визначив перспективні напрями розвитку бухгалтерського обліку в Україні як інформаційної системи управління вітчизняними суб'єктами господарювання із залученням широкого спектру знань з інших наукових дисциплін [8]. В. Царук здійснив аналіз історичного розвитку бухгалтерського обліку як елемента системи корпоративного управління [9]. О. Нестеренко, В. Томчук [11; 12] дослідили теоретико-методологічні основи та переваги формування єдиного інформаційного простору інтегрованої облікової системи, а також елементи інтегрованого банку даних показників інтегрованої звітності. В. Ільїн та С. Кузьмич [13] узагальнили основні принципи бухгалтерського обліку, проаналізували особливості обліку за кордоном та джерела регулювання бухгалтерського обліку в зарубіжних країнах.

Проте, соціально-економічні зміни та глобалізація підвищують вимоги до наукових досліджень в частині вдосконалення бухгалтерського обліку в Україні. Недостатній рівень практичного впровадження розроблених наукових основ обліку, а також відсутність дієвих механізмів адаптації зарубіжної облікової практики до вимог вітчизняного

бізнес-сектору досі привертають увагу науковців, а тому дискусія навколо окресленої проблематики залишається актуальною та потребує подальшого аналізу.

Метою статті є аналіз тенденцій та закономірностей розвитку, а також перспектив вдосконалення вітчизняної системи бухгалтерського обліку в контексті узагальнення зарубіжного досвіду організації облікових процесів, а також перспектив його застосування в умовах мінливості соціально-економічного та виробничо-господарського розвитку України. Для досягнення поставленої мети в процесі дослідження було сформовано важливі наукові та практичні завдання, зокрема:

- охарактеризувати стан розвитку бухгалтерського обліку в Україні шляхом детермінування актуальних тенденцій та закономірностей трансформації вітчизняної облікової моделі;

- проаналізувати досвід організації бухгалтерського обліку в різних країнах світу шляхом узагальнення характерних особливостей зарубіжних облікових моделей;

- визначити рівень впливу зарубіжного досвіду на формування вітчизняної практики організації бухгалтерського обліку, а також узагальнити перспективи його адаптації до реалій вітчизняного соціально-економічного середовища.

Виклад основного матеріалу. Динамічна трансформація глобального економічного середовища зумовлює потребу у комплексній переорієнтації традиційної системи бухгалтерського обліку, яка в перспективі має ґрунтуватись на позитивному досвіді зарубіжних підходів організації облікових процедур та враховувати всі переваги таких моделей. В умовах реалізації Україною євроінтеграційних прагнень закономірним є активне використання європейської практики організації бухгалтерського обліку та звітності задля оптимізації облікової моделі України.

Сьогодні система бухгалтерського обліку в Україні є сформованою, проте не адаптованою до мінливості соціально-економічного простору. Її характерними рисами є такі:

- 1) структуру системи бухгалтерського обліку в Україні формують методичні вимоги організації облікових процедур в межах визначеного суб'єкта господарювання у поєднанні із параметрами форм регулювання на загальнодержавному рівні. Відповідно, структура є двокомпонентною: національний рівень – рівень державного управління обліковими процесами; рівень підприємства – суб'єктивний;

- 2) наявність тенденцій щодо трансформації національної системи бухгалтерського обліку, що зумовлено технологічними зрушеннями, а також цифровізацією і глобалізацією:

- по-перше, створення цифрової економіки спонукає до прискореного розвитку електронного документообігу, виокремлення інформації як чинника вартості бізнесу, створення технічних та

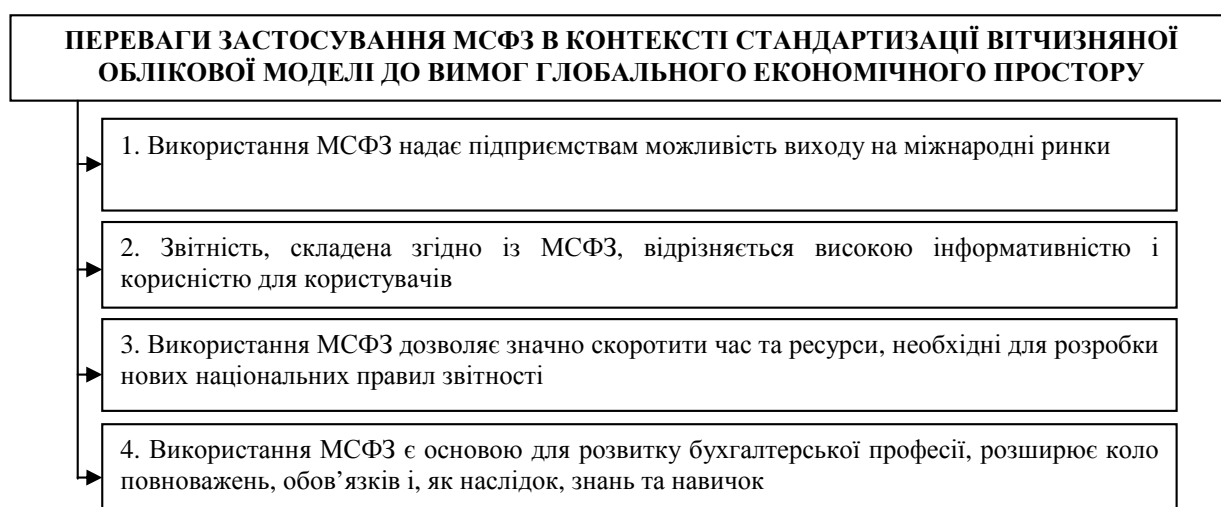
технологічних можливостей вдосконалення облікового процесу щодо оперативності збору, обсягів та якості опрацювання інформації, формування глобального інформаційного й телекомунікаційного середовища та пов'язаних з ним технологій і вимог інформаційної безпеки [14, с. 85];

– по-друге, впровадження хмарних технологій, зокрема бухгалтерських SaaS-рішень (Software as a Service – SaaS), які набувають значного поширення в Україні через зменшення витрат на придбання серверного обладнання і програмних рішень, прискорення обміну даними бухгалтерського обліку, а також підвищення результативності облікових процесів завдяки забезпеченню чіткого розуміння справ та доступу до даних бухгалтерського обліку в реальному часі [15, с. 136-137];

3) здійснення поступового узгодження національної системи бухгалтерського обліку із вимогами міжнародних стандартів фінансової

звітності, що стало наслідком розширення соціально-економічних та виробничо-господарських зв'язків України у світовому просторі. Оскільки міжнародні стандарти фінансової звітності (далі – МСФЗ) є складним механізмом, який динамічно розвивається, то їх впровадження у вітчизняну практику пов'язане не лише із переходом країни на міжнародні стандарти, але й з формуванням сучасної системи аудиту, відповідної інфраструктури ринку (ринок цінних паперів, ринки за видами активів, розвиток системи оцінок), а також зі зміною законодавчої бази [10, с. 275].

В умовах євроінтеграції перехід України на МСФЗ є особливо актуальним, оскільки спрощення взаємодії господарюючих суб'єктів напряму залежить від формалізації документування виробничо-господарських процедур та стандартизації механізмів документообігу на підприємствах. Основні переваги застосування МСФЗ для України розкрито на рис. 1.

Рис. 1. Переваги застосування МСФЗ у вітчизняній обліковій практиці

Джерело: складено авторами за даними [16].

Застосування МСФЗ в Україні здійснюється виключно за офіційним перекладом Міністерства фінансів України (ч. 1 ст. 12-1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [17]). Проблемними аспектами застосування в Україні МСФЗ залишаються наступні:

– стандарти оновлюються досить повільно, переклади старі та часто не відповідають оригінальним англійським текстам від International Accounting Standards Board (далі – IASB);

– відсутні нові стандарти або з'являються зі значним запізненням через відставання у часі перекладу текстів, а також деякі некоректності існуючих перекладів.

Таким чином, аналіз актуальних тенденцій розвитку вітчизняного бухгалтерського обліку свідчить, що сучасна облікова модель України наближена до континентальної (європейської) (табл. 1). Це пояснюється вибором Україною євроінтеграційного вектору розвитку.

Хоча кожна національна облікова модель в країнах ЄС ґрунтується на ключових положеннях та вимогах континентальної, проте визначальним є наявність певних відмінностей між практикою її застосування у різних європейських державах, а також характерною національною специфікою регулювання бухгалтерського обліку:

– для Бельгії притаманний взаємозв'язок між обліковими стандартами та податковим аспектом організації бухгалтерського обліку;

– для Данії характерним є раціональне, в деякій мірі гнучке співвідношення між вимогами до організації бухгалтерського обліку та податковими важелями впливу на результати господарської діяльності. Окрім регулювання на рівні центральних органів влади, досить значним є суворий ревізійний контроль фіскальних служб;

– для Італії притаманний консервативний підхід до регулювання організації облікових процесів, при цьому існує тісний взаємозв'язок з податковим законодавством, що є характерним і для облікової моделі Франції [18, с. 377-378].

Континентальна модель організації бухгалтерського обліку: ключові аспекти

Країни, що використовують континентальну модель обліку	Ключові характеристики континентальної моделі обліку
Країни Європейського Союзу (Австрія, Бельгія, Італія, Німеччина, Франція, Швеція, Данія, Португалія, Греція), Єгипет, Швейцарія, Норвегія, Марокко, Японія та інші.	Для континентальної облікової моделі характерна висока залежність від банківської системи і держави. Основні риси моделі: 1. Щільні виробничі зв'язки з банками; 2. Детальна законодавча регламентація фінансового обліку та звітності; 3. Орієнтація на управлінські запити кредиторів не є пріоритетним завданням обліку. Навпаки, облікова політика спрямована передусім на задоволення вимог уряду, а також на задоволення інтересів державного управління оподаткуванням; 4. Макроекономічне планування (суттєвий вплив ЄС); 5. Формалізовані та стандартизовані вимоги до оформлення фінансової звітності, що спричинено вимогами уряду опубліковувати детальну, прозору та повну інформацію про діяльність господарюючого суб'єкта.

Джерело: складено авторами за даними [7; 8, с. 82; 13, с. 45].

Таким чином, континентальна модель організації і ведення бухгалтерського обліку орієнтована на банки, або на державні фінансові структури і податкові правила. Вона має регламентовану основу, але в альтернативних варіантах реалізації, які залежать від рівня соціально-економічного розвитку країни, наявного виробничо-господарського, фінансового та регуляторного потенціалу, а також положень загальнонаціональної стратегії розвитку країни. За умови використання континентальної облікової моделі державне регулювання

бухгалтерського обліку ґрунтується на засадах консерватизму в обліковій політиці, що розробляється господарюючими суб'єктами. При цьому, бухгалтерський облік базується на затвердженому загальнонаціональному плані рахунків, що забезпечує застосування уніфікованих бухгалтерських методик і стабільність їх використання у практичній діяльності підприємств [13, с. 45].

Окрім континентальної моделі обліку існують інші, зокрема англо-американська, південно-американська та ісламська (табл. 2).

Таблиця 2

Моделі організації бухгалтерського обліку: досвід зарубіжних держав

Модель	Характеристика
Англо-американська (використовують США, Великобританія, Нідерланди)	<i>Основні риси моделі:</i> 1. Орієнтація бухгалтерського обліку на потреби інвесторів та кредиторів; 2. Наявність розвинуеного ринку цінних паперів; 3. Високий рівень бухгалтерської підготовки та кваліфікації спеціалістів; 4. Наявність великої кількості транснаціональних корпорацій в цих країнах.
Південно-американська (використовують у всіх країнах Південної Америки)	<i>Основні риси моделі:</i> 1. Жорсткі вимоги держави до бухгалтерського обліку і контролю доходів підприємства та населення; 2. Держава активно втручається в діяльність компаній; 3. Характерна для країн з високим рівнем інфляції.
Ісламська (використовують в Арабських Еміратах, Саудівській Аравії, Омані та інших ісламських державах)	<i>Основні риси моделі:</i> 1. Заборона на отримання спекулятивного доходу від деяких напрямків діяльності; 2. Існування податку, який фірми повинні платити на користь бідних.

Джерело: складено авторами за даними [19].

Використання кожної із охарактеризованих моделей має свої переваги та недоліки, оскільки кожна із них формується та розвивається в унікальних соціально-економічних умовах, а також у певному часовому проміжку. Країни, які використовують англо-американську чи південно-

американську моделі, привертають більше інвестицій, в той час як континентальна (європейська) модель допомагає зорієнтуватися на цілях держави та сталому розвитку національної економіки.

Дієвість континентальної моделі обліку, а також перспективність її розвитку в Україні спричинена

жорстким дотриманням теоретико-методологічних принципів організації облікової роботи, зокрема таких як принцип основної діяльності, наступності методів оцінки, обачності, звітного періоду, відокремленої оцінки, принцип наступності вхідного та вихідного сальдо.

Проте основною перешкодою для втілення континентальної облікової моделі залишається невідповідність вітчизняного законодавства європейським положенням. Вітчизняна нормативно-правова база, що регламентує порядок ведення бухгалтерського обліку та звітності потребує оновлення. Важливим етапом може стати прийняття нових нормативно-правових актів або приведення у відповідність до МСФЗ існуючих. Разом з тим, перехід на МСФЗ вимагає формування спеціалізованих інституційних механізмів, а також органів публічної влади, які б здійснювали практичне втілення міжнародних стандартів у вітчизняну облікову практику та проводили нагляд за дотриманням міжнародних норм діяльності на різних рівнях.

Використання в Україні зарубіжного досвіду має співвідноситись із специфікою вітчизняного соціально-економічного середовища, бо відсутність адаптації запозиченої практики ведення господарської діяльності та її обліку спричинить низьку ефективність та відсутність сталого результату у довгостроковій перспективі. Основними напрямками модернізації вітчизняного досвіду ведення бухгалтерського обліку в контексті запозичення зарубіжного досвіду мають бути такі:

1) Підвищення ефективності регулювання та моніторингу облікових процесів. В рамках реалізації Україною реформи державного управління важливим завданням є прийняття довгострокової концепції реформування системи бухгалтерського обліку. Така концепція має передбачати не лише приведення національної облікової моделі у відповідність до вимог міжнародного (європейського) законодавства, що регулює питання здійснення облікових процедур та ведення фінансової звітності, але й створення сучасної централізованої системи контролю за коректністю та законністю організації обліку вітчизняними суб'єктами господарювання. Концепція реформування має роз'яснювати як теоретико-методологічні аспекти трансформації вітчизняної облікової моделі, так і практичні завдання, зокрема створення відповідного технічного та інституційного підґрунтя для контролю за обліковими процесами.

2) Оптимізація нормативно-правового та методичного простору, зокрема узгодження національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку (далі – П(С)БО) із положеннями міжнародного законодавства та МСФЗ. Усунення організаційно-методичних перешкод щодо широкого використання МСФЗ вітчизняними суб'єктами господарювання. Формалізація фінансової звітності підприємств згідно із міжнародними вимогами, зокрема поширення у вітчизняній обліковій практиці сучасного міжнародного формату передачі регуляторної,

фінансової та інтегрованої звітності, підготовленої не лише відповідно до принципів МСФЗ, але й з врахуванням Basel (звітність банківських установ), Solvency (звітність страхувальників), МСІЗ та інших – XBRL (eXtensible Business Reporting Language – «розширювана мова ділової звітності»), які описують звітність не мовами форм, а мовою базових показників, згрупованих у моделі даних.

Таким чином, впровадження зарубіжного, першочергово європейського досвіду організації бухгалтерського обліку Україною може стати важливим кроком на шляху оптимізації національної облікової моделі.

Висновки. Проведений аналіз тенденцій та закономірностей розвитку бухгалтерського обліку в Україні свідчить, що адаптація зарубіжної, зокрема європейської практики здійснення облікових процедур та ведення фінансової звітності може стати важливим елементом оптимізаційного механізму вітчизняної облікової моделі. Подальші дослідження доцільно зорієнтувати на розробку дієвих заходів мінімізації негативного впливу з боку існуючих проблем у системі бухгалтерського обліку в Україні (таких як недосконалість законодавчого підґрунтя, а також його неузгодженість із положеннями міжнародної нормативно-правової бази; недостатня ефективність публічного менеджменту на державному та місцевому рівнях в частині управління обліковими процесами і аудитом; низька адаптивність існуючих інноваційних методів ведення обліку та звітування до мінливих виробничо-господарських, політичних і економічних умов в країні). Наступним кроком має стати введення оновлених, застосовуваних у міжнародній обліковій практиці механізмів та інструментів впливу на систему бухгалтерського обліку, що набули широкого використання у континентальній обліковій моделі та довели свою високу ефективність.

4 Список використаних джерел

1. Гэтфельд Г. Р. Чего не хватает бухгалтерии. *Вестник И.Г.Б.Э.* 1928. № 2. С. 179-181.
2. Nobes, C. W. *International Classification of Financial Reporting*. Croom Hall, 1983, 230 p.
3. Nobes, C. W. The International Transfer of Technology: Examples from the Development of Accounting. *European Accounting and Management Review*. 2015. Vol. 2. No. 1. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2676606> (дата звернення 22.02.2021 р.)
4. Mark L. DeFond Why Accounting Matters: Evidence from Accounting's "Big Bang". *Journal of International Accounting Research*. 2019. № 18(3). pp. 87-96. DOI: <https://doi.org/10.2308/jiar-52568>
5. Steccolini, I., Saliterer, I., Guthrie, J. The role(s) of accounting and performance measurement systems in contemporary public administration. *Public Administration*. 2020. № 98(1). pp. 3-13. DOI: <https://doi.org/10.1111/padm.12642>

6. Волкова О. М. Влияют ли революции в визуальной культуре на учетные практики? *Journal of the New Economic Association*. 2016. № 1(29). p. 54-82. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2543178>
7. Акімова Н. С. Облік в зарубіжних країнах: навч. посіб. Харків: ХДУХТ, 2016. 124 с.
8. Шпак В. А. Підходи до розвитку бухгалтерського обліку. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки*. 2017. № 1. С. 80-84.
9. Царук В. Історичні засади розвитку бухгалтерського обліку як елемента системи корпоративного управління. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2019. №1-2. с. 15-25. DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2019.01.015>
10. Товкун Л. В. Міжнародні стандарти фінансової звітності: особливості впровадження в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 4. С. 272-275.
11. Нестеренко О. О. Удосконалення облікової політики для цілей складання інтегрованої звітності в інформаційній системі підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 22. С. 972-979.
12. Томчук В. В. Інтегрована звітність: новий етап у еволюції бухгалтерського обліку. *Фінанси, облік, банки*. 2017. № 1(22). С. 170-180.
13. Льїн В., Кузьмич С. Особливості бухгалтерського обліку у зарубіжних країнах. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2020. № 2. С. 42-48. DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2020.02.042>
14. Спільник І., Палюх М. Бухгалтерський облік в умовах цифрової економіки. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2019. № 1-2. С. 83-96. DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2019.01.083>
15. Осмятченко В. О., Олійник В. С. Стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку в контексті зміни технологічних укладів. *Економічний вісник. Серія: Фінанси, облік, оподаткування*. 2018. № 2. С. 131-138.
16. Ісаншина Г. Ю. Особливості застосування міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні. *Ефективна економіка*. 2019. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6994> (дата звернення 22.02.2021 р.).
17. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/996-14> (дата звернення 22.02.2021 р.).
18. Євдошак В. І. Зарубіжний вплив на облікову модель України в умовах євроінтеграційних тенденцій. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 10(184). С. 371-379.
19. Дергачова В. В., Скоробогатова Н. Є., Шик Л. М. Облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. Київ : НТУУ «КПІ», 2011. 260 с.

4 References

1. Getfeld, G. R. (1928). Cheho nedostaet bukhhalterii [What is missing accounting]. *Vestnik I.G.B.E.*, (2), 179-181 [in Russian].
2. Nobes, C. W. (1983). *International Classification of Financial Reporting*. Croom Hall.
3. Nobes, C. W. (2015). The International Transfer of Technology: Examples from the Development of Accounting. *European Accounting and Management Review*, 2(1). DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2676606> (Accessed 22 February 2021).
4. DeFond, M. L. (2019). Why Accounting Matters: Evidence from Accounting's "Big Bang". *Journal of International Accounting Research*, 18(3), 87-96. DOI: <https://doi.org/10.2308/jiar-52568>
5. Steccolini, I., Saliterer, I., Guthrie, J. (2020). The role(s) of accounting and performance measurement systems in contemporary public administration. *Public Administration*, 98(1), 3-13. DOI: <https://doi.org/10.1111/padm.12642>
6. Volkova, O. N. (2016). Vlyaiut ly revoliutsyy v vyzualnoi kulture na uchetnye praktyky? [Do Visual Culture Revolutions Affect Accounting Practices?]. *Journal of the New Economic Association*, 1(29), 54-82. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2543178> [in Russian].
7. Akimova, N. S. (2016). Oblik v zarubizhnykh krainah [Oblik in foreign countries]. Harkiv: HDUHT [in Ukrainian].
8. Shpak, V. A. (2017). Pidkhody do rozvytku bukhhalterskoho obliku [Approaches to the development of accounting]. *Mizhnarodnyj naukovyj zhurnal "Internauka"*. *Seriya: Ekonomichni nauky*, (1), 80-84 [in Ukrainian].
9. Tsaruk, V. (2019). Istorychni zasady rozvytku bukhhalterskoho obliku yak elementa systemy korporativnoho upravlinnia [Historical aspects of development of accounting as an element of corporate governance system]. *Instytut buhgalterskoho obliku, kontrol ta analiz v umovah globalizacii*. (1-2), 15-25. DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2019.01.015> [in Ukrainian].
10. Tovkun, L. V. (2019). Mizhnarodni standarty finansovoi zvitnosti: osoblyvosti vprovadzhenia v Ukraini [International Financial Reporting Standards: Features of Implementation in Ukraine]. *Jurydychnyj naukovyj elektronnyj zhurnal*, (4), 272-275 [in Ukrainian].
11. Nesterenko, O. O. (2018). Udoskonalennia oblikovoi polityky dlia tsilei skladannia intehrovanoi zvitnosti v informatsiini systemi pidpriemstva [Improvement of accounting policy for the compilation of integrated reporting in the information system of the enterprise]. *Globalni ta nacionalni problemy ekonomiky*, (22), 972-979 [in Ukrainian].
12. Tomchuk, V. V. (2017). Intehrovana zvitnist: novyi etap u evoliutsii bukhhalterskoho obliku [Integrated reporting: a new stage in accounting evolution]. *Finansy, oblik, banky*, 1(22), 170-180 [in Ukrainian].

13. Ilin, V., Kuzmich, S. (2020). Osoblyvosti bukhhalterskoho obliku u zarubizhnykh krainakh [Optimization of the tax burden of the enterprises: blighty and foreign experience]. *Instytut buhgalterskogo obliku, kontrol ta analiz v umovah globalizacii*. (2), 42-48. DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2020.02.042> [in Ukrainian].

14. Spilnyk, I., Paljuh, M. (2019). Bukhhalterskyi oblik v umovakh tsyfrovoy ekonomiky [Accounting in the digital economy conditions]. *Instytut buhgalterskogo obliku, kontrol ta analiz v umovah globalizacii*. (1-2), 83-96. DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2019.01.083> [in Ukrainian].

15. Osmjatchenko, V. O., Olijnyk, V. S. (2018). Stan ta perspektyvy rozvytku bukhhalterskoho obliku v konteksti zminy tekhnolohichnykh ukladiv [Status and prospects of accounting development in the context of the change of waves of innovation]. *Ekonomichnyj visnyk. Serija: Finansy, oblik, opodatkuvannja*, (2), 131-138 [in Ukrainian].

16. Isanshyna, G. (2019). Osoblyvosti zastosuvannia mizhnarodnykh standartiv bukhhalterskoho obliku ta

finansovoi zvitnosti v Ukraini [The application features of international accounting standards and international financial reporting standards in Ukraine]. *Efektivna ekonomika*, (4). Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6994> (Accessed 22 February 2021) [in Ukrainian].

17. Verkhovna Rada Ukrainy. (16.07.1999). Pro buhgalterskyj oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini: Zakon Ukrainy [On accounting and financial reporting in Ukraine: Law of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/996-14> (Accessed 22 February 2021) [in Ukrainian].

18. Jevdoshhak, V. I. (2016). Zarubizhnyi vplyv na oblikovu model Ukrainy v umovakh yevrointehratsiinykh tendentsii [Foreign influence on the accounting model of Ukraine in the context of Eurointegration]. *Aktualni problemy ekonomiky*, 10(184), 371-379 [in Ukrainian].

19. Dergachova, V. V., Skorobogatova, N. Je., Shyk, L. M. (2011). Oblik u zarubizhnykh krainakh [Oblik in foreign countries]. Kyiv: NTUU «KPI» [in Ukrainian].